

דיני תשעה באב (נדחה) ה'תשע"ח יהפך לששון ולשמחה

שבת קודש - ט' באב

אבילות בפרהסיא אסורה בשבת, ואדרבה מצווה להתענג ולשמוח בשבת זו יותר מבשאר שבתות השנה, אבל דברים שבצינעא נוהגים בשבת.

קודם תפילת מוסף אומרים "אב הרחמים".

נכון ללמוד אחר חצות רק דברים המותרים בתשעה באב. את שיעורי החת"ת, הרמב"ם, הלכות בית הבחירה וכדומה יש לסיים לפני חצות היום. באם לא השלים יכול ללמודם כל היום עד שקיעת החמה. כמו"כ אפשר להשלים אמירת שנים מקרא ואחד תרגום, וכן לערוך התוודעות ושיעור קבוע ברבים, וכן לימוד חסידות.
חצות היום: 12:48.

מנחה

מקדימים להתפלל מנחה כדי שייסיקו לאכול סעודה מפסקת. אין אומרים 'צדקתך'.

למעשה, אין מנהגינו ללמוד פרק אבות בשבת זו.

סעודה מפסקת

נאכלת כסעודה רגילה - ללא מנהגי אבילות, ואפשר לאכול גם בשר ולשתות יין (כסעודת שלמה), ויש להוסיף יותר מבשאר שבתות השנה.

מברכים ברכת המזון בזמון כשאיכלו יחד ג' אנשים או יותר.

יש לסיים את הסעודה עד השקיעה.

זמן השקיעה

שעת השקיעה: י-0: 19:48. ת"א: 19:46. ח'פה: 19:49. ב"ש: 19:44.

רחיצה, וכן אכילה ושתיה אסורה מהשקיעה. שאר דיני אבילות מתחילים מצאת השבת.

אסור להכין את הקיטות או נעלי תשעה באב, וכן הפיכת הספסלים, הזזת הפרוכת וכדומה לפני צאת השבת.

צאת השבת

צאת השבת: י-0: 20:24. ת"א: 20:26. ח'פה: 20:28. ב"ש: 20:24. מיד בצאת השבת לפני שעושים כל מלאכה או הכנה - יש לומר "ברוך המבדיל בין קודש לחול".

אין מבדילין על היין, ואין מברכים על הבשמים, אך יש לברך ברכת 'מאורי האש' בבית להוציא את בני ביתו ידי חובה. אין אומרים "זיתן לך".

יש להימנע מהדחת הכלים, לפחות עד חצות היום.

חולצים את הנעלים ונעולים נעלים שאינם מעור.

מנהגנו שאין מחליפים את בגדי השבת עד לאחר אמירת קינות.

מסירים את הפרוכת מארון הקודש וכן את כיסויי הבימה ועמוד הש"ץ.

מדליקים אור רק כפי הנדרש לתפילה ולאמירת קינות, ולא יותר.

תפילת ערבית

סדר התפילה: תפילת שמונה עשרה (אומרים "אתה חוננתנו"), קדיש תתקבל, ברכת הנר 'מאורי האש', וישבים על הארץ וקוראים מגילת איכה, אמירת קינות, ואתה קדוש (אין אומרים "יהי נועם"). קדיש שלם ללא תתקבל, עלינו, קדיש יתום, אל תירא, (בשנת אבילות: אומר משניות ממסכת מועד קטן פרק ג', ולא את המשניות שאומרים במשך השנה), קדיש דרבנן.
בקריאת מגילת איכה נוהגים שבכל קטע המתחיל ב'איכה' מגביה הש"ץ קולו, בסיום המגילה באמירת פסוק "השיבנו" האחרון אומר הקהל בקול רם יחד עם הש"ץ.

אין נוהגים לישן על הארץ או להניח אבן תחת הראש.

יום ראשון - צום תשעה באב

נוטלים ידיים רק עד קשרי האצבעות.

אין שוטפים את הפה (וכפושט שאין מתקלחים ואין טובלים במקוה).

אין מברכים ברכת 'שעשה לי כל צרכי' עד למחרת בבוקר.

שחרית

אין מניחים טלית ותפילין ואין אוחדים את הציציות בברוך שאמר ובקריאת שמע.

סדר התפילה: בחזרת הש"ץ אומר 'עננו' בין ברכת 'גואל ישראל' ל'רפאונו'. אין הכהנים נושאים כפיהם וכן הש"ץ אינו אומר או"מ ברכנו כו', אין אומרים תחנון, הש"ץ אומר חצי קדיש, קוראים בתורה 'כי תליד בנים' בפרשת ואתחנן, מעלים שלשה והשלישי הוא המפטיח, חצי קדיש, ומפטיחים 'אסוף אסיפם' בירמיהו. יהללו, ומחזירים את ספר התורה.

קינות: לאחר מכן, אומרים את כל הקינות, באמירת פיוט 'אלי ציון ועריה' נוהגים לעמוד, אשרי ובא לציון ללא פסוק 'ואני זאת בריתי', קדיש שלם ללא תתקבל, עלינו. קדיש יתום, אל תירא, משניות כעברית וקדיש דרבנן.

'איכה': לאחר התפילה קורא כל אחד ואחד מגילת איכה. **חצות היום:** 12:47

מנחה

מאחרים את תפילת מנחה. בבית הכנסת של "כ"ק אד"ש מתפללים מנחה כרגיל ולא בשעה מאוחרת.

קודם תפילת מנחה נוהגים לתת צדקה 'אגרא דתעניתא' את דמי הסעודות שנחסכו בגלל התענית.

קודם מנחה מניחים טלית ותפילין (בברכה), קוראים קריאת שמע (ג' פרשיות), שיר של יום, קוה ואין כאלוקינו, לומדים את שיעורי החת"ת ובית הבחירה.

סדר התפילה: קרבנות, אשרי, חצי קדיש, קריאת התורה 'ויחל משה', מעלים שלשה והשלישי הוא המפטיח, (אין אומרים קדיש), מפטיחים בהפסרת תענית ציבור 'דרשו ה' בהמצאו', 'יהללו' והחזרת ספר התורה, חצי קדיש, בשמונה עשרה 'נחם' בברכת 'בונה ירושלים', ו'עננו' בברכת 'שומע תפילה'. בחזרת הש"ץ 'עננו' בין 'גואל ישראל' לרפאונו, 'נחם' בוונה ירושלים, הש"ץ אומר אלוקינו ואלוקי אבותינו ברכנו וכו' (הכהנים נושאים כפיהם במקומות שנוהגים לישא כפיים כל יום), קדיש שלם, עלינו, קדיש יתום, אל תירא, (בשנת אבילות: משניות כבכל השנה), וקדיש דרבנן.

לאחר מנחה מניחים ר"ת וקוראים קריאת שמע, קדש, והיה כי יביאך, שש זכירות כרגיל.

צאת הצום

לאחר תפילת ערבית נוטלים ידיים ג' פעמים לסירוגין ללא ברכה, רוחצים את הפנים והפה, עורכים הבדלה על יין בנוסח הרגיל אין מברכים על הנר והבשמים, ויש לטעום משהו, נעלים נעלים ולאחר מכן עורכים קידוש לבנה. (אך נעילות הנעלים והטעימה אינם דוחים קידוש לבנה בציבור).

איש שכבר הבדיל אינו יכול להבדיל עבור נשים. באם רוצה להבדיל אח"כ עבור אשתו, יכוון שאינו רוצה לצאת הבדלה שבבית הכנסת, אך אין לטעום כאשר לא יצא ידי חובה בהבדלה.

בקביעות זו, מותר לרקוד ולשמוע כלי נגינה, להסתפר, לכנס, לברך שהחיינו, מיד במוצאי התענית, אבל אין לאכול בשר ולשתות יין (חוץ מין ההבדלה) עד למחרת בבוקר.

צאת הצום: י-0: 20:13. ת"א: 20:15. ח'פה: 20:16. ב"ש: 20:13.

דינים כלליים

החייבים לצום

צום זה חמור משאר הצומות וכולם חייבים בו.

בקביעות שנה זו כשתשעה באב נדחה, נשים מעוברות ומינקות ישאלו רב אם צריכות לצום, כמו"כ בנוגע לחולה קצת יש לשאול רב מורה הוראה. קטנים אין מתענים, אך נוהגים לחנכם להתענות בילה. ומגיל ט' עד גיל מצוות מחכים אותם לשתות. מי שהותר לו לאכול, ישאל רב בנוגע לחיוב הבדלה קודם האכילה. בכל מקרה של פסק יש לשאול רב מורה הוראה.

ישיבה על כיסא נמוך

אין לשבת על כיסא גבוה מעל ג' טפחים (24 סנטימטר), עד חצות היום.

נעילת נעליים

אין נעלים נעליים מעור בתשעה באב, אך אין צורך להחמיר וללכת ללא נעליים כלל אלא ניתן ללכת עם נעלי בד, פלסטיק, גומי וכדומה.

כבוד בית הכנסת

יש לעורר, בזרקית 'בזקקעט' נהנה בתשעה באב, שלא ישבר ליבם מצער החורבן, צריך להיות באופן של כבוד בית הכנסת, וכן לא באופן שיפריע לציבור לשהות בבית הכנסת.

היסח הדעת מאבילות

עד חצות היום אין להסיח דעת מהאבילות. אין לטייל, אין לעשות מלאכה שלוקחת זמן (למעט לדליק אש/חשמל או לסיסוע ברכב, לקשור וכדומה, שמותר), וכן אין לקרוא חדשות או לשחק.

שאילת שלום

אין לומר 'שלום', 'בוקר טוב' וכדומה, אדם שאינו יודע מכן ואמר שלום משיבים לו בכובד ראש ובשפה רפה.

לימוד תורה, ושיעורים יומיים

מותר ואף חובה ללמוד, אך לומדים רק ענייני אבילות. שיעורי חת"ת של תשעה באב לומדים אחר חצות של יום ט' באב, ולימוד הרמב"ם במוצאי היום. לימוד חסידות - לכתחילה בעניינים השייכים לחורבן, גנון, רשימת צ"צ למגילת איכה ובניין בית המקדש. או עניינים השייכים לתשובה, גנון, ספר דרך חיים, אך ניתן גם ללמוד שאר מאמרי דא"ח. נוהגים לעשות סיום מסכת גם בתשעה באב (על מסכת מועד קטן/ שמחות/ הל' בית הבחירה). סיום על מסכת מועד קטן אפשר לעשות גם קודם חצות היום.

מדיני התפילה

שכח הש"ץ לומר 'עננו' בחזרת הש"ץ: שכח לאמרה לפני 'רפאונו', אומרה בברכת 'שמע קולנו' לפני המילים 'כי אתה שומע' וחותם את הברכה 'ברוך אתה ה' העונה בעת צרה ושומע תפילה' שכח גם שם יאמר בכרכה בפני עצמה אחר 'שיום שלום'.
שכח לומר 'נחם' במנחה: שכח לאמרה ב'בונה ירושלים' אומרה ב'שמע קולנו' אחר 'עננו', או ב'צרה' קודם 'ותחזינה', או ב'לומדים' קודם 'ועל כולם', ואם שכח אינו חוזר.
שכח לומר 'עננו' במנחה: שכח לאמרה ב'שומע תפילה' אומרה אחר 'אלוקי נצור' לפני 'היי לרצון' השני.

בצפיה לגאולה

מאת הרב **מנחם כהן** רב קהילת חב"ד 'בית מנחם' באר שבע

התנוצצות הגאולה בתשעה באב

המגן אברהם מביא טעם על הנהגים להרבות בסעודה לפני מנחה של ערב תשעה באב "מפני שבזמן בית שני היה ט' באב יום טוב, והיו מרבין בסעודה, לכן אף עכשו לא אזו ממנה, להיות לזכרון שיהפך במהרה בימינו לששון ולשמחה".
תל"ק אד"ש: "הענין דלידת משיח, מתחיל באותו היום, תיכף ומיד ובאותו הרגע של תכלית הירידה".
ובנוגע לקביעות שנה זו - כשחל בשבת: "העניינים הטובים ישנם יותר בגלוי ובתוקף ביום השבת".
ללידת המשיח והתנוצצות הגאולה בתשעה באב, ישנו ביטוי בכמה מהלכות ומנהגי תשעה באב:

ישיבה על כסא אחר חצות

מטעם זה, אחר חצות יום תשעה באב כבר יושבים על הספסלים. **וגלשון 'שער הכוונות':** "מה שנהגו ביום ט"ב במנחה, לומר פסוקים של נחמות, וגם לקום ולשבת על הספסלים למעלה... שמעתי גם כן ממורי ז"ל טעם אחר, והוא, כי אז במנחת ט"ב נולד המשיח הנקרא מנחם".

אמירת "נחם" במנחה

מטעם זה, אומרים "נחם" במנחה, כי במנחה נולד המשיח שנקרא מנחם, ובזה יש לנו נחמה ולכן אומרים נחם.
מטעם זה, נוהגים לקרוא לילד שנולד בתשעה באב - בשם 'מנחם'.

קידוש לבנה

מטעם זה, מקפידים לומר את ברכת הלבנה דווקא במוצאי תשעה באב, אף שבדרך כלל נוהגים לומר זאת דווקא במוצאי יום של שמחה כמו שבת או יום הכיפורים. **בלשון 'הפרי עץ חיים':** "שמעתי בדמשק ששאלו להרב חיים ויטאל ז"ל, למה אומרים ברכת הלבנה במוצאי תשעה באב, והשיב לבשר ללבנה ולישראל, כי כשנחרבה הבית וגלו, הרי הם עתידים להתחדש כמותה, הרי ישראל והשכינה עתידין להתחדש, וזהו בשורה אז. וגם כי בט' באב נולד משיח".

מקורות: שבת קודש ט' באב: לקו"ש ח"ד דברים ס"ד וחלו"ט שבת חזון ס"א. שיחות ש"פ דברים תנשא" ס"ב; רמ"א סתק"ד סי"ט; א"ר סתק"ד סי"ב; פ"ג סתק"ד משי"ז פק"א; רמ"א סתק"ד סי"ב, שו"ת מהרי"ל סי' מ"ד, מנ"א שם פק"ז, לוח כולל חב"ד; מנ"א סתק"ד סק"ז בכ"י הרמ"א שם. קיצושו"ע סק"ה ס"ד. וראה ראה לקו"ש ח"ט ע' 43 וע' 53. כה"ח סתק"ג סק"י"ח. פסק"ת שם ס"ד. **מנחה:** רמ"א סתק"ג סי"ב. לוח כולל חב"ד; ראה התוודעות תשמ"ה ח"ה עמ' 2695. וראה שולחן מנחם עמ' ס"ז. מעשה מתק"ב סק"ב. **סעודה מפסקת:** שו"ע סתק"ג סי"ג. וראה שולחן מנחם עמ' 33. משני"ב סק"ב רמ"א סתק"ב סי"ג. **זמן השקיעה:** קיצושו"ע סק"ה ס"א. משני"ב שם סק"ד. רמ"א סתק"ג סי"ב, ומשנה ברורה שם סק"ו. ששי"כ פס"ב הע' פח. שו"ע אור"ח סתק"ד סי"ג, **צאת השבת:** פסק"ת סתק"ג סו"ק א'; נט"ג פצ"ה סי"ד; רמ"א סתק"ט סי"ב; נט"ג פנ"א סכ"ה; פצ"ה סי"ז; שו"ע אור"ח סתק"ד סי"א; נט"ג פצ"ד ס"ה הע' נו; רמ"א אור"ח סתק"ט סי"ב. שו"ע אור"ח סתק"ט סי"ג, ט"ז שם סק"ה. **מערב:** שו"ע סתק"ד סי"ב. נט"ג פג"ט סי"ד. לוח כולל חב"ד. שו"ע סתק"ט סי"ב. ראה אג"ק ח"א עמ' שו; רמ"א אור"ח סתק"ט סי"א; ספר המנהגים עמ' 46.
יום ראשון-צום תשעה באב: ספר המנהגים עמ' 47. היום יום כ"ב מנ"א. **שחרית:** שו"ע אור"ח סתק"ה ס"א, נט"ג פנ"ח סכ"ב. לוח כולל חב"ד, ראה ספר המנהגים עמ' 48. **מנחה:** התוודעות תשמ"ט ח"ב עמ' 460. **צאת הצום:** מנהג ל"ק אד"ש, נטעי גבריא פצ"ו סי"ט, ס"; אג"ק ח"ב עמ' רפד, עבודת הקדש להחי"א במורה באצבע סרלי"ט, לוח כולל חב"ד. שו"ע סתק"ו סי"א; שו"ע סרצ"ו סי"ז. אד"ה סי"ז; לוח כולל חב"ד, משני"ב סתק"ו סק"ג. אי"א מבוטשאטש מהדורת סתק"ו; רמ"א סתק"ג סי"ח. ובמג"א שם סק"ג.
דינים כלליים-החייבים לצום: שו"ע אור"ח סתק"ד סי"ה-ל', הגהות רעק"א סתק"ט סי"ט, פסק"ת סתק"ד אות ה"ג, נט"ג פ"ו ס"א, פס"ד, סכ"ה סי"ג. **ישיבה על כיסא נמוך:** שו"ע אור"ח סתק"ט סי"ג. **נעילת נעליים:** שו"ע אור"ח סתק"ג סי"א, ספר המנהגים עמ' 46. **שאילת שלום:** שו"ע אור"ח סתק"ג סי"ג. **היטה דעת מאבילות:** שו"ע אור"ח סתק"ג סי"ג, שם סכ"ב ברמ"א, נטעי גבריא פצ"ו סי"ט, ס"; אג"ק ח"ב עמ' רפד, עבודת הקדש להחי"א במורה באצבע סרלי"ט, לוח כולל חב"ד. שו"ע סתק"ו סי"א; שו"ע סרצ"ו סי"ז. אד"ה סי"ז; לוח כולל חב"ד, משני"ב סתק"ו סק"ג. אי"א מבוטשאטש מהדורת סתק"ו; רמ"א סתק"ג סי"ח. ובמג"א שם סק"ג.
דינים כלליים-החייבים לצום: שו"ע אור"ח סתק"ד סי"ה-ל', הגהות רעק"א סתק"ט סי"ט, פסק"ת סתק"ד אות ה"ג, נט"ג פ"ו ס"א, פס"ד, סכ"ה סי"ג. **ישיבה על כיסא נמוך:** שו"ע אור"ח סתק"ט סי"ג. **נעילת נעליים:** שו"ע אור"ח סתק"ג סי"א, ספר המנהגים עמ' 46. **שאילת שלום:** שו"ע אור"ח סתק"ג סי"ג. **היטה דעת מאבילות:** שו"ע אור"ח סתק"ג סי"ג, שם סכ"ב ברמ"א, נטעי גבריא פצ"ו סי"ט, ס"; אג"ק ח"ב עמ' רפד, עבודת הקדש להחי"א במורה באצבע סרלי"ט, לוח כולל חב"ד. שו"ע סתק"ו סי"א; שו"ע סרצ"ו סי"ז. אד"ה סי"ז; לוח כולל חב"ד, משני"ב סתק"ו סק"ג. אי"א מבוטשאטש מהדורת סתק"ו; רמ"א סתק"ג סי"ח. ובמג"א שם סק"ג.
דינים כלליים-החייבים לצום: שו"ע אור"ח סתק"ד סי"ה-ל', הגהות רעק"א סתק"ט סי"ט, פסק"ת סתק"ד אות ה"ג, נט"ג פ"ו ס"א, פס"ד, סכ"ה סי"ג. **ישיבה על כיסא נמוך:** שו"ע אור"ח סתק"ט סי"ג. **נעילת נעליים:** שו"ע אור"ח סתק"ג סי"א, ספר המנהגים עמ' 46. **שאילת שלום:** שו"ע אור"ח סתק"ג סי"ג. **היטה דעת מאבילות:** שו"ע אור"ח סתק"ג סי"ג, שם סכ"ב ברמ"א, נטעי גבריא פצ"ו סי"ט, ס"; אג"ק ח"ב עמ' רפד, עבודת הקדש להחי"א במורה באצבע סרלי"ט, לוח כולל חב"ד. שו"ע סתק"ו סי"א; שו"ע סרצ"ו סי"ז. אד"ה סי"ז; לוח כולל חב"ד, משני"ב סתק"ו סק"ג. אי"א מבוטשאטש מהדורת סתק"ו; רמ"א סתק"ג סי"ח. ובמג"א שם סק"ג.
דינים כלליים-החייבים לצום: שו"ע אור"ח סתק"ד סי"ה-ל', הגהות רעק"א סתק"ט סי"ט, פסק"ת סתק"ד אות ה"ג, נט"ג פ"ו ס"א, פס"ד, סכ"ה סי"ג. **ישיבה על כיסא נמוך:** שו"ע אור"ח סתק"ט סי"ג. **נעילת נעליים:** שו"ע אור"ח סתק"ג סי"א, ספר המנהגים עמ' 46. **שאילת שלום:** שו"ע אור"ח סתק"ג סי"ג. **היטה דעת מאבילות:** שו"ע אור"ח סתק"ג סי"ג, שם סכ"ב ברמ"א, נטעי גבריא פצ"ו סי"ט, ס"; אג"ק ח"ב עמ' רפד, עבודת הקדש להחי"א במורה באצבע סרלי"ט, לוח כולל חב"ד. שו"ע סתק"ו סי"א; שו"ע סרצ"ו סי"ז. אד"ה סי"ז; לוח כולל חב"ד, משני"ב סתק"ו סק"ג. אי"א מבוטשאטש מהדורת סתק"ו; רמ"א סתק"ג סי"ח. ובמג"א שם סק"ג.
דינים כלליים-החייבים לצום: שו"ע אור"ח סתק"ד סי"ה-ל', הגהות רעק"א סתק"ט סי"ט, פסק"ת סתק"ד אות ה"ג, נט"ג פ"ו ס"א, פס"ד, סכ"ה סי"ג. **ישיבה על כיסא נמוך:** שו"ע אור"ח סתק"ט סי"ג. **נעילת נעליים:** שו"ע אור"ח סתק"ג סי"א, ספר המנהגים עמ' 46. **שאילת שלום:** שו"ע אור"ח סתק"ג סי"ג. **היטה דעת מאבילות:** שו"ע אור"ח סתק"ג סי"ג, שם סכ"ב ברמ"א, נטעי גבריא פצ"ו סי"ט, ס"; אג"ק ח"ב עמ' רפד, עבודת הקדש להחי"א במורה באצבע סרלי"ט, לוח כולל חב"ד. שו"ע סתק"ו סי"א; שו"ע סרצ"ו סי"ז. אד"ה סי"ז; לוח כולל חב"ד, משני"ב סתק"ו סק"ג. אי"א מבוטשאטש מהדורת סתק"ו; רמ"א סתק"ג סי"ח. ובמג"א שם סק"ג.

יו"ל ע"י

מחלקת ההוצאה לאור של מכון ההלכה חב"ד

**הגהה: הרב מיכאל אבישייז - רב קהילת חב"ד בית שמש - רמה א'
הרב משה קורונייץ - רב קהילת חב"ד הר יונה.
הרב חיים קיז'נר - דיין, ורב קהילת חב"ד עמנואל.
תורשים זה אינו מהווה תחליף ללימוד בספרי ההלכה.**

לשבת ההלכה

055-7081737 **סמס לרב**

smslarav.co.il

077-2251770

בשעות הבוקר: 11:00-13:00
בשעות הערב: 16:00-24:00

יחי אדונונו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד